

OBSAH.

První část.

Kapitola I.

O povaze uměleckého díla.

I.

1. Předmět této studie. — Použitá methoda. — Pátrání po celkách, na nichž závisejí umělecká díla. — První celek, celkové dílo umělce. — Druhý celek, škola, které přináleží. — Příklady: Shakespeare, Rubens. — Třetí celek, jeho spoluobčané a vrstevníci. — Příklady: antické Řecko, Španělsko v 16. století. 5
- Tyto celky určují objevení se a vlastnosti uměleckých děl. — Příklady: Řecká tragedie, gothické stavitelství, hollandské malířství a francouzská tragedie. — Porovnání temperatur a produktů fyzických s temperaturami a produkty duševními. — Použití této methody na dějiny umění italského. Účel a methoda esthetiky. — Protiklad methody dogmatické a methody historické. — Zanechání předpisů a pátrání po zákonech. — Sympathie pro všechny školy. Analogie esthetiky a botaniky; analogie věd duševních a přírodních.

II.

1. Jaký je předmět umění. — Pátrání pokusné a ne abstraktní. — Stačí prováděti porovnání a eliminace na uměleckých dílech 14
2. Rozdělení umění ve dvě skupiny: s jedné strany malířství, sochařství, básnictví; s druhé strany stavitelství a hudba. — Předmětem uměleckého díla

zdá se býti napodobení. — Důvody vzaté z obyčejné zkušenosti. — Důvody vzaté z historie velkých mužů. Michel-Angelo a Corneille. — Důvody vzaté z historie umění a literatur. — Antické malby pompejanské a ravennské. — Klassický sloh za Ludvíka XIV., akademický sloh za Ludvíka XV.

III.

1. Naprosto přesné napodobení není účelem umění. — Důkazy podané sádrovými odlitky, fotografiemi a stenografií. — Srovnání podobizen Dennerových a Van Dyckových. — Jistá umění jsou nepřesnými úmyslně. — Srovnání antických soch a oblečených postav neapolských a španělských. — Srovnání prosy a veršů. — Obě Ifigenie Goethovy 21

IV.

1. Umělecké dílo napodobí na předmětech vzájemné vztahy a závislosti částek. — Příklady v uměních kreslířských. — Příklady literární 23

V.

1. Umělecké dílo nepřestává na tom reprodukovati vztahy částek. — Dobrovolné porušování těchto vztahů u největších škol. — Zásady tohoto porušování u M. Angela a u Rubense — Sochy hrobu medicejského. — Posvícení. — Umělec porušuje vztahy částek tak, aby učinil patrným nějakou podstatnou vlastnost 25
2. Definice podstatné vlastnosti. — Příklady: lev, velký dravec. — Nizozemí, kraj naplavený.
3. Důležitosti podstatné vlastnosti. — Není dostatečně vyjádřena v přírodě, což dává vznik umění, jež má úlohu doplňovati přírodu. — Příklady tohoto nedostatečného vyjádření ve Flandrech za času Rubense, v Itálii za času Rafaela.
4. Shoda obraznosti umělecké a této definice umění. — Dvě vlastnosti uměleckého nadání: živý, spontánní dojem a vliv tohoto dojmu na přeměnu dojmů okolních.
5. Návrat na pochod vykonaný až sem. — Postupné kroky metody. — Definice uměleckého díla.

ného pojetí života. — Škola 17 stol. — Rubens. — Podoby a různosti tohoto umění a italského umění. — Dílo je katolické jménem a pohanské v základě. — V čem je národním. — Pojem živého těla. — Croyer, Jordaens a Van Dyck. — Změna politického stavu a duševního prostředí. — Úpadek malířství. — Konec malířské doby 252

IV.

Čtvrté období. — Tvoření se Hollandska. — Jak stává se republikánským a protestantským. — Vývoj primitivních pudů. — Heroismus, triumfy a blahobyť národa. — Obnova a svoboda původní invence. — Vlastnosti umění hollandského v protivě ku umění italskému a klassickému. — Obrazy z podobizen — Představování života skutečného. — Rembrandt. — Jeho pojmání světla, člověka a božství. — Počátek úpadku okolo r. 1667. — Válka r. 1672. — Prodloužení umění až do prvních let 18. století. — Seslabení a klesání Hollandska. — Zmenšení činné energie. — Úpadek národního umění. — Dočasné přetrvání drobných genrů . . 268

Čtvrtá část.

Sochařství v Řecku.

Sochařství v Řecku. — Co nám z něho zbývá. — Nedostatečnost dokumentů. — Nutnost studovati prostředí 289

Kapitola I.

Plémě.

I. Vliv fysického prostředí na mladistvé národy. — Příbuznost Řeka a Latina. — Okolnosti, které způsobují odchýlení obou povah. — Podnebí — Vlivy jeho mírnosti — Hornatá a chudá půda. — Střídmost obyvatelů. — Obecná přítomnost moře. — Ponuknutí k pobřežní plavbě. — Řekové námořníci a cestovatelé. — Jejich vrozená bystrost a časné vychování 291

- Str.
- II. Znamky této povahy v jejich dějinách. — Ulysses. — Graeculus. — Záliba v čisté vědě a v abstraktním důkazu — Vynálezy ve vědách. — Celkové rozhledy ve filosofii. — Vadilové a sofisti. — Attický vkus 299
- III. Nic ohromného v okolní přírodě. — Hory, řeky, moře. — Určitost reliefů, průhlednost vzduchu. — Podobný účinek politické konstituce. — Maličkost státu v Řecku. — Schopnost, jíž nabyt řecký duch pro určitá a jasná ponětí. — Znamky této povahy v jejich dějinách. — Náboženství. — Slabý smysl pro všeobecnost — Pojem kosmu. — Bohové lidští a určití. — Řek si s nimi konečně pohrává. — Politika. — Nezávislost kolonií. — Obce nedovedou se združovati — Omezení a křehkost řeckého státu. — Neporušenost a vývoj přirozenosti lidské. — Dokonalé a omezené pojímání naší přirozenosti a našeho osudu 304
- IV. Krása země a nebe. — Přirozená veselost plemene. — Potřeba štěstí živého a smyslového. — Znamky této povahy v jejich dějinách. — Aristofanes. — Pojem o štěstí bohů. — Náboženství jest slavností. — Odporující si cíl státu řeckého a římského. — Výpravy, demokracie a veřejné zábavy v Athénách. — Stát stává se podnikatelstvím divadel. — Ve vědě a filosofii vážnost není úplná. Dobrodružná záliba v celkových názorech. — Subtilnost dialektiky 313
- V. Důsledky těchto chyb a vlastností. — Jsou dokonalými umělci. — Smysl pro jemné vztahy, míru a jasnost pojetí, láska ku kráse. — Znamky těchto mohutností a zálib v jejich uměních — Chrám — Jeho umístění. — Jeho rozměry. — Jeho složení. — Jeho jemnosti. — Jeho výzdoby. — Jeho malby. — Jeho skulptury. — Celkový a konečný dojem, jež zanechává v mysli 322

Kapitola II.

Moment.

Různosti mezi starým a moderním člověkem. — Život a duch jsou jednodušší u starých než u nás. —

- Str.
- I. Vliv podnebí na moderní civilisace. — Člověk má více potřeb. — Kroj, soukromý dům, veřejná budova v Řecku a za našich dnů. — Stavba socialní, veřejné funkce, vojenské umění, plavba, jindy a dnes 328
- II. Vlivy minulosti na moderní civilisace. — Křesťanství. — Dante a Homer. — Náhled o smrti a o onom světě v Řecku. — Nelad mezi názory a city moderního člověka. — Různost moderních jazyků a staré řečtiny. — Stará kultura a vychování u porovnání s moderní kulturou a vychováním. — Postavení mladistvě čerstvé a nové civilisace proti vypracované a složité civilisaci 355
- III. Účinky těchto růzností na duši a na umění. — City, postavy a povahy ve středověku, za Renaissance a dnešního dne. — Antický vkus v protivě k modernímu vkusu. — V literatuře. — Ve skulptuře. — Hodnota těla vzata sama o sobě. — Sympathie pro gymnastickou dokonalost. — Vlastnosti hlavy. — Nepatrná důležitost fysionomie. — Zájem na fysickém posunu a bezvýrazném klidu. — Vzájemné shody duševního stavu a této formy umělecké 344

Kapitola III.

Institute.

- I. Orchestrika. — Současný vývoj institucí, které tvoří dokonalé tělo a umění, která tvoří sochu. — Řecko 7. stol. srovnané s Řeckem Homerovým. — Lyrická poesie Řeků srovnaná s lyrickou poesií moderní. — Hudební pantomima a deklamace. — Jejich všeobecné použití. — Jejich upotřebení ve vychování a v soukromém životě. — Jejich upotřebení v životě veřejném a politickém. — Jejich upotřebení ve vzdělanosti. — Kantaty Pindarovy. — Vzory poskytnuté orchestrikou skulptuře 352
- II Gymnastika. — Čím byla za časů Homerových. — Je obnovena a přeměněna Dory. — Zásada státu, vychování a gymnastiky ve Spartě. — Napodobení nebo vnášení dorských mravů k ostatním Řekům. — Obnovení a vývoj her. — Gymnasia. — Athlet

	Str.
— Důležitost gymnastického vychování v Řecku.	
— Jeho účinek na tělo. — Dokonalost forem a posic těla — Záliba ve fyzické kráse. — Vzory poskytnuté gymnastikou skulptuře. — Socha vstupuje na místo modelu	363
III. Náboženství. — Náboženský cit v 5. stol. — Podobnosti tohoto období s obdobím Lorenze z Medicis. — Vliv prvních filosofů a fysiků — Člověk pociťuje ještě božský život přírodních věcí. — Člověk vystihuje ještě přirozený základ, z něhož se zrodily osoby božské. — City Atheňana při velkých Panatheneidách. — Chory a hry. — Průvod. — Akropolis. — Erechteion a legendy o Erechteiovi, Kekropovi a Triptolemovi. — Parthenon a legenda o Palladě a Poseidonovi. — Fidiova Pallas — Povaha sochy, dojem divákův, idea sochařova	377

Pátá část.

O idealu v umění.

Předmět a metoda této studie. — Smysl slova ideal	395
---	-----

Kapitola I.

Druhy a stupně idealu.

I. Zdá se, že všechny vlastnosti mají stejnou hodnotu. — Logické důvody. — Historické důvody. — Různé způsoby pojednávání o témže předmětu. — Lakomec, otec, milovník v literatuře. — V malířství Večeře Kristovy u Rembrandta a Veronese, Mythologie Rafaelovy a Rubensovy, Ledy Vinciho, M. Angela a Corregia. — Absolutní hodnota všech vynikajících vlastností	396
II. Větší nebo menší hodnota různých děl — Shoda zálib a definitivní úsudek o více bodech — Autorita mínění je potvrzena způsobem, jímž mínění se tvoří. — Poslední potvrzení dané moderní proce-	

	durou kritiky. — Jsou zákony, které rozhodují o hodnotě uměleckého díla	Str. 403
III.	Výměr uměleckého díla. — Dvě podmínky, jimž má vyhovovati. — Větší nebo menší hodnota uměleckého díla, dle toho, je-li těmto dvěma podmínkám více nebo méně vyhověno — Použití na umění napodobivé. — Jak a s jakým omezením totéž pravidlo se aplikuje na umění, která nenapodobí	405

Kapitola II.

Stupeň důležitosti vlastnosti význačné.

- I. V čem spočívá důležitost vlastnosti. — Zásada podřízení vlastností ve vědách přírodních. — Vlastnost nejdůležitější je nejméně změně podrobena. — Příklady v botanice a v zoologii. — Přináší a odnáší s sebou vlastnosti důležitější a méně změně podrobené. — Příklady v zoologii. — Mění se méně, poněvadž je prvotnější. — Příklady v zoologii a v botanice 406
- II. Použití této zásady u člověka duševního. — Způsob jak určovati pořad podřízení vlastností u člověka duševního — Stupeň, jak se mění, měřený dějinami. — Pořad jejich stálosti. — Vlastnosti momentu a způsobu. — Příklady. — Vlastnosti, které trvají půl historického období. — Příklady. — Vlastnosti, které trvají celé historické období. — Příklady. — Vlastnosti společné národům jedné větve. — Vlastnosti společné veškerému pokročilému lidstvu. — Vlastnostmi nejstálejšími jsou vlastnosti nejelementárnější. — Příklady 411
- III. Stupnice literárních hodnot odpovídá této stupnici hodnot duševních — Literatura způsobu a prostředí. — Literatura oblíbená se těšící — *Astrea*, *Clelie*, *Eufues*, *Adone*, *Hudibras*, *Atala*. — Důkaz a protidůkaz zákona. — Znamení díla osamocená mezi jinými díly menší ceny u téhož autora: *Gil Blas*, *Manon Lescaut*, *Don Quichote*, *Robinson Crusoe* — Částky menší ceny v díle znamenitého spisovatele: markýzové *Racinovi*, šaškové a kavalíři *Shakespearovi*. —

	Str.
Stálost a hloubka vlastností jevících se na velkých dílech literárních. — Důkaz vzatý z moderního používání literatury v historii. — Básně indické, romány a dramata španělská, divadlo Racinovo, epopoje Danteovy a Goetheovy. — Všeobecné vlastnosti vyjádřené jistými díly. — Žalmy, Napodobení, Homer, Plato, Shakespeare — Robinson Crusoe, Candide, Don Quichote	420
IV. Použití těžé zásady u člověka fysického. — Velice nestálé vlastnosti u člověka fysického — Modní oděv. — Oděv vůbec — Zvláštnosti povolání a zaměstnání. — Stopa historického období. — Nedostatečnost historie k měření změny fysických vlastností. — Nahrazení vlastnosti stálé vlastností elementární. — Vnitřné a hluboké vlastnosti člověka fysického. — Staženec. — Živá kůže. — Různosti plemene a temperamentu	428
V. Stupnice plastických hodnot odpovídá této stupnici hodnot fysických. — Díla, která představují oděv nebo oděv vůbec. — Díla, která projevují zvláštnosti povolání, zaměstnání, povahy a historické doby. — Hogarth a malíři angličtí. — Období italského malířství — Doba dětství. — Doba rozkvětu — Doba úpadku. — Díla jsou tam více nebo méně dokonalá, dle toho, je-li tam smysl pro fysický život více nebo méně převládajícím. — Těž zákon u ostatních škol. — Různá plemena a temperamenty, vyjádřené různými školami. — Typ florentinský, benátský, flamský, španělský	431
VI. Závěr. — Povaha sděluje dílu jeho stupeň důležitosti	438

Kapitola III.

Stupeň blahodárnosti povahy.

I. Spojení a rozlišení obou hledisk	439
II. V čem spočívá blahodárnost duševní povahy. — U individua. — Rozumnost a vůle. — Ve společnosti. — Schopnost milovati. — Pořad blahodárných hodnot v duševní povaze.	

	Str.
III. Příslušné pořadí hodnot literárních. — Typy literatury realistické nebo komické. — Příklady. — Jindřich Monnier. — Romány pikareskní. — Balzac. Fielding. — Walter Scott. — Molière. — Procedury, jichž užívají velcí spisovatelé, aby odpomohli nedostatečnosti osobností nižšího řádu — Typy literatury dramatické a filosofické. Shakespeare a Balzac. — Typy literatury epické a populární. — Heroové a bohové	444
IV. Pořad blahodárných hodnot u povahy fysické. — Zdraví — Neporušenost přirozeného typu. — Athletické schopnosti a gymnastická příprava. — Známky duševní ušlechtilosti. — Meze, v nichž plastická umění mohou vyjadřovati duševní život	
V. Souhlasný pořad hodnot plastických. — Typy chorobné, znetvořené nebo sešlé. — Antická skulptura za dekadence. — Umění byzantské — Umění středověké. — Typy zdravé, ale ještě nedokonalé, sprosté nebo hrubé. — Italští malíři 15. stol. — Rembrandt. — Malí Flamové — Rubens. — Typy znamenitější. — Mířtři benátřtí. — Mířtři florentinřtí. — Mířtři athenřtí	454
VI. Závěr. — Důležitost a blahodárnost vlastností pozorovaných v přírodě. — Vyřtší soulady přírody a umění	462

Kapitola IV.

Stupeň konvergence účinnů.

I-II Různé prvky literárního díla. — Povaha. — Její prvky — Činnost. — Její prvky. — Sloh. — Jeho prvky. — Povšechná konvergence vlastností, děje a slohu	463
III. Různé momenty literární periody jsou určeny dle předchozího zákona. — Počátek dob literárních. — Neúplná konvergence z nevědomosti — Chansons de geste. — První dramatikové angličtí. — Konec dob literárních. — Neúplná konvergence z nesrovnalostí. — Euripides a Voltaire — Střed dob literárních — Konvergence úplná. — Eschylos. — Racine. — Shakespeare	471

	Str.
IV. Různé prvky plastického díla. — Tělo a jeho prvky. — Stavba linií a její prvky. — Kolorit a jeho prvky. — Jak všechny tyto prvky mohou konvergovati	475
V. Různé momenty dějin umění jsou vymezené předchozím zákonem. — Prvotní období. — Neúplná konvergence z nevědomosti. — Symbolické a mystické školy v Itálii. — Giotto. — Realistické a anatomické školy v Itálii. — Předchůdci Vinciho. — Období úpadku. — Konvergence neúplná z nesrovnalostí. — Carracciové a jejich následovatelé v Itálii. — Napodobitelé italského slohu ve Flandrech. — Období rozkvětu. — Konvergence úplná. — Vinci. — Benátčané. — Rafael. — Correggio. — Všeobecnost zákona	480
VI. Souhrn. — Zásada výbornosti a podřízenosti v uměleckých dílech	485

VI.

1. Dva díly v této definici. — Jak se do ní uvede hudba a stavitelství. — Protiklad první a druhé skupiny umění. — Prvá kopíruje závislosti organické a duševní; druhá kombinuje závislosti matematické 35
2. Mathematické vztahy, postřehnuté smyslem zrakovým. — Různé třídy těchto vztahů. — Zásada stavitelství.
3. Vztahy matematické postřehnuté smyslem sluchovým. — Různé třídy těchto vztahů. — Zásada hudby. — Druhá zásada hudby, analogie zvuku a výkřiku. — Po této stránce vřadí se hudba do první skupiny umění.
4. Daná definice aplikuje se na všechna umění.

VII.

1. Hodnota umění v životě lidském. — Egoistické činy, které mají předmětem zachování individua. — Sociální činy, které mají předmětem zachování skupiny a druhu. — Nezištné činy, které mají účelem pozorování příčin a podstat. — Dvě cesty, po nichž se dojde k této úvaze: umění a věda. — Přednosti umění 37

Kapitola II.

O tvorbě uměleckého díla.

I.

1. Povšechný zákon tvorby uměleckého díla. — První formule — Dva druhy důkazů, jeden z rozumování, druhý ze zkušenosti 42

II.

1. Povšechný výklad působení prostředí. — Srovnání teploty fyzické a duševní. — Oboje působí přirozeným eliminováním a výběrem 44

III.

1. Podrobný výklad o působení prostředí 45
jednoduchý případ; obecně nešťastný a smutný

stav. — Umělec je rozesmutněn svým osobním podílem na neštěstí. — Smutnými myšlenkami svých vrstevníků. — Svou schopností vystihnouti vynikající vlastnost předmětů, která zde je smutkem. — Dostává se mu vnuknutí a poučení jen látkami melancholickými. — Obecenstvo chápe jen díla melancholická.

3. Příklad opačný, stav obecného blahobytu a radosti.
4. Příklad prostřední.

IV.

1. Případy skutečné a historické. — Čtyři období a čtyři hlavní umění 50

V.

1. Řecká civilisace a antická skulptura 51
2. Řecké mravy, srovnané s mravy ostatních současných národů. — Obec. — Člověk je nezaměstnán, je občanem a bojovníkem. — Válečný stav a válečné právo ve starověku. — Nutnost vytvořiti athleta. — Spartanský systém lidských hřebčinců a vojenských dětí. — Tělocvik v ostatním Řecku.
3. Souhlasnost názorů a mravů. — Nahota nezdá se neslušnou. — Olympické hry. — Orchestrika. — Dokonalý bůh jest dokonalým tělem
4. Vznik sochařství. — Sochy atletů. — Sochy bohů. — Jak objevují a představují umělci dokonalé tělo. — Proč jim stačí sochařství. — Tělo není podrobeno hlavě. — Ohromné množství soch.

VI.

1. Středověká civilisace a gothické stavitelství.
2. Úpadek antického světa, ztroskotání měst, říše římská. — Opětovné vpády barbarů 60
3. Feudální loupežení, hlady a mory. — Všeobecné neštěstí.
Vliv na mysl. — Smutek a nechuť k životu. — Exaltovaná citlivost a rytířská láska. — Moc křesťanského náboženství.
4. Vznik gothického stavitelství. — Ohromnost budovy. — Vnitřní polotemno a svit přeměněný okny. — Symbolismus forem. — Lomený oblouk. — Vyhledávání obrovského a fantastického. — Univerzálnost tohoto stavitelství.

VII.

1. Francouzská civilisace 17. století a klassická tragédie 67
2. Tvoření se pravidelných monarchií — Feudální baronové stávají se dvořany -- Dvořan, cti požívající sluha. — Středisko dvorského života nalézá se ve Francii za Ludvíka XIV.
3. Vzorná osobnost jest velmož-dvořenín. — Jeho povaha. — Hrdost, odvaha, věrnost — Zdvořilost, znalost světa, obratnost.
4. Srovnalost povahy a záliby převládající. — Obecná snaha po správnosti a ušlechtilosti. — Umění kreslířská. — Sloh spisovatelů. — Tragedie. — Zjemnění drsné pravdy. — Pravidelnost skladby. — Výmluvnost dikce. — Všecky osoby jsou lidé ode dvora. — Aristokratické city a vážnost uhlazených způsobů. — Vnešení francouzské tragédie do celé Evropy.

VIII.

1. Současná civilisace a hudba 73
2. Francouzská revoluce. — Plebejec nabývá občanské rovnosti. — Stroj, dobrá veřejná správa, jemnost mravů zveličuje blahobyť. — Vzrůst potřeb a požadavků lidských. — Seslabení tradice. — Osvobození a trapné tápání myslí
3. Vliv tohoto stavu věcí na duchy. — Převládající osobnost je ctižádostivec snivý a smutný. — Nemoc století.
4. Vliv tohoto duševního stavu na umělecká díla. — Nové formy literární. — Básnictví lyrické a filosofické. — Poruchy a obnovy v uměních kreslířských. — Vývoj hudby.
5. Původ hudby v Německu a Itálii. — Její rozkvět souhlasí s velkou obnovou moderních ideí. — Proč vyniká ve vyjadřování moderního citu. — Důvody vzaté z její schopnosti napodobiti zvolání. — Důvody vzaté z té vlastnosti, že nepředstavuje formy. — Obecné rozšiřování se hudby.

IX.

1. Zákon tvorby uměleckých děl. — Druhá formule Čtyři odstavce pořadí. — Situace; schopnosti a

	Str.
potřeby, které vyvíjí; osobnost převládající; umění, které jí projevuje nebo se obrací k ní. — Spojení čtyř odstavců. — Praktické užívání zákona v historickém bádání	79

X.

2. Použití na přítomný čas. — S obnovujícím se prostředím obnovuje se umění. — Obnovení současného prostředí. — Důsledky a naděje do budoucnosti	81
--	----

Druhá část.

Renaissanční malířství v Itálii.

Předmět tohoto studia. — Obecný zákon, který spravuje tvorbu uměleckého díla. — Aplikace na italské umění renaissanční	85
--	----

Kapitola I.

Její vlastnosti.

1. Rozsah a meze klassické doby. — Povaha doby předchozí. — Povaha doby následující. — Patrné výminky. — Jak se vysvětlují	87
2. Vlastnosti klassického malířství. — V čem se různí od malířství flamského. — V čem liší se od malířství současného. — Jeho vlastním předmětem je ideální lidské tělo.	

Kapitola II.

Podmínka prvotní.

1. Okolnosti, za nichž toto malířství vzniklo. — Plémě. — Vlastní povaha obraznosti italské. — Různost obraznosti latinské a germanské. — Různost obraznosti italské a francouzské	93
2. Shoda této vrozené schopnosti a historického prostředí. — Důkazy. — Velcí umělci renaissanční nejsou ojediněli. — Stav umění odpovídá jistému stavu duševnímu.	

Kapitola III.

Podmínky podružné.

1. Podmínky nutné k vzniku velkého malířství. — Kultura ducha 96
2. Časnost moderní kultury v Itálii. — Důvod této časnosti. — Bystrost plemenné intelligence. — Itálie méně germanisována než ostatní Evropa.
3. Srovnání Itálie v 15. stol. s Anglií, Německem a Francií v 15. stol. — Vážnost duševních dovedností a požitků. — Humanisti. — Jejich objevy. — Jejich spisy. — Jejich vážnost. — Noví básníci italští. — Jejich výbornost. — Jejich velký počet. — Jejich úspěch.
4. Il Cortegiano Balthasara de Castiglione. — Osobnosti. — Palác. — Salon. — Zábavy. — Hovory. — Sloh. — Podobizny dokonalého kavalíra a dokonalé dámy.

Kapitola IV.

Podmínky podružné (pokračování).

1. Jiná podmínka nutná ku vzniku velkého malířství. — Představy spontani 112
2. Srovnání Itálie v 15. stol. s národy moderními. — Německo. — Záliba v abstraktní filosofii. — Vliv spekulativních zvyků na malířství německé. — Anglie. — Převládání obchodních záležitostí. — Vliv praktického zaměstnání na anglickou malbu. — Francie. — Malba literární v protívě k malbě malebné. — V čem liší se duch 19. stol. od ducha 15. stol. — Práce, soutěž, vzrušení v demokraciích centralisovaných a průmyslových
3. Itálie v 15. stol. — Nevalný rozsah měst. — Nevalná potřeba pohodlí. — Dráha je méně otevřena ctižádostem. — Rovnováha představ a pojmů.
4. Rovnováha představ a pojmů je porušena civilizací — Moderní obraznost je nedostatečná nebo chorobná. — Obraznost v Itálii v 15. stol. je hojná a zdravá.
5. Důkazy vzaté z kroje a mravů. — Maškarní průvody, vjezdy, vyjížďky koňmo a nádhernosti. — Triumfy Florencie.

6. Vyhledávání toho, co těší zrak, vůbec toho, co těší smysly. — Epikureism a nevěrectví. — Úsudek Lutherův a Savonarolův. — Medicejský interieur a mravy. — Pohanství římského dvoru. — Hony a slavnosti Lva X. — Prostřední stav myslí mezi nedostatečnou kulturou a příliš velkou kulturou.

Kapitola V.

Podmínky podružné (pokračování).

1. Třetí podmínka malířství. — Okolnosti, které vedly umění k představování lidského těla 129
2. Povahy v Itálii za času Renaissance. — Mravy, které je vytvořily. — Nedostatek spravedlnosti a veřejného pořádku. — Uchylování se k násilí a spoléhání na sebe sama. — Vražda a násilnosti. — Oliveretto de Fermo a Cesar Borgia. — Theorie vraždy a zrady. — Machiavelův Kníže. — Důsledky těchto mravů na povahy. — Vývoj energie, navyklost tragických vášní.
3. Benvenuto Cellini. — Síla temperamentu. — Bohatství mohutností. — Sdílná verva a radost. — Živost obraznosti. — Prudkost a bouřlivost jednání.
4. Jak tyto mravy a povahy připravují lidi, aby chápali představení lidského těla. — Schopnost chápati formy energické a jednoduché. — Citlivost pro krásno. — Život a záliby Itala za Renaissance.

Kapitola VI.

Podmínky podružné (pokračování).

1. Shrnutí naznačených okolností. — Spontání a obecný vznik umění kreslířských. — Jsou jenom zlomkem všeobecné výzdoby. — Živé obrazy pouliční. — Triumf zlaté doby. — Zpěvy karnevalové. — Triumf Baccha a Ariadny 159
2. Všeobecné podmínky nutné ku vytvoření všech velkých děl. — Osobní původnost. — Sympathické sdružení. — Příklady. — Puritanští zakladatelé Spojených Států. — Francouzská vojska za Revoluce.
3. Atelier v Itálii za Renaissance — Umělec učedníkem a tovaryšem. — Společnosti mistrů. — Večeře

- družiny Kotle. — Maskarády Zednické Lžice. — Municipalní duch. — Slavnost ve Florencii při vjezdu Lva X. — Slavnosti, objednávky a soupeření čtvrtí a korporací.
4. Potvrzení naznačeného zákona — Příslušné změny prostředí a umění. — Mystická škola. — Naturalistická škola a přesné napodobení. — Naturalistická škola a nalezení ideální formy. — Škola benátská. — Škola Carracciů. — Antické Řecko. — Vnesení umění do cizích zemí. — Naznačená souvislost není náhodnou nýbrž nutnou.

Třetí část.

Malířství v Nizozemí.

Kapitola I.

Trvalé příčiny.

Dvě skupiny národů v evropské civilisaci. — Italové mezi národy latinskými. — Flamové a Hollandané mezi národy germanskými. — Národní povaha umění flamského a hollandského 177

I.

Plémě. — Protiklad plemen germanských a latinských. — Tělo. — Pudy a mohutnosti živočišné. — Nevýhoda plemen germanských. — Výhody plemen germanských — Schopnost k práci a svobodnému sdružení. — Potřeba pravdy 178

II.

Národ. — Vliv podnebí a půdy. — Fysické vlastnosti v Nizozemí. — Vytvoření pozitivního ducha a klidné povahy. — Meze ducha filosofického a literárního. — Časná dokonalost umění užitečných. — Praktické vynálezy. — Zevnější, mravy a záliby 191

III.

Umění. — Podřízenost malířství u ostatních národů germanských. — Příčiny její nedostatečnosti v Německu a v Anglii. — Výbornost malířství v Nizo-

zemí. — Příčiny, proč vyniká. — Jeho vlastnosti. — V čem je germanským. — V čem je národním. — Převládání koloritu. — Důvod tohoto převládání. — Analogie podnebí benátského a nizozemského. — Příslušné analogie a různosti u malířů. — Rubens a Rembrandt 206

Kapitola II.

Historická období.

I

První období. — Flandry ve 14 stol. — Energie povah. — Blahobyt měst. — Úpadek ducha asketického a církevního. — Nádhera a smyslnost. — Burgundský dvůr a slavnosti lillské. — Potřeba malebnosti. — Podobnost a rozdílnost Flander a Itálie. — Zachování citu nábožného a mystického ve Flandrech. — Shoda vlastností umění a prostředí. — Oslavení života přítomného a křesťanské víry. — Typy, relief, krajina, kroj, předměty, výrazy, cit od Huberta von Eycka až po Quentina Massyse 222

II.

Druhé období. — 16 století. — Osvobození mysli a polemika proti kleru. — Pittoreskní a smyslné mravy. — Slavnosti a vjezdy komor rhetorických. — Postupná přeměna malířství. — Převládání předmětů světských a lidských. — Sliby nového umění. — Vliv italských vzorů. — Nesrovnalost umění italského a ducha flamského — Dvojaký a nedostatečný sloh nové školy. — Vzdávající vliv mistrů italských od Jana de Mabuse až po Otu Venia. — Tuzemský sloh i duch trvá v malbě genrové, krajinařské a portretové. — Revoluce r. 1572. — Rozdvojení národa a umění 238

III.

Třetí období. — Utvoření se Belgie. — Jak stává se katolickou a poddanou. — Vláška arcivévodů a náprava země. — Obnovení obraznosti a smysl-